

8. Ткаченко О. Принципи формування етнопедагогічної компетентності вчителя. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка*. Сер. : Педагогічні науки. 2012. Вип. 106. С. 154–162.

REFERENCES

1. Vintiuk, Yu. V. (2017). Kontsepsiia formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh psykholohiv u VNZ [The concept of formation of professional competence of future psychologists in universities]. *Molodyi vchenyi – A young scientist*, 4(44) S. 351–355. [in Ukrainian]

2. Haluzynskiy, V. M., Yevtikh, M. B. (1995). *Pedahohika: teoriia ta istoriia [Pedagogy: theory and history]*. Kyiv : Vyshcha shkola. 237 s. [in Ukrainian]

3. Hrytsyk N. V. (n.d.) Pryntsyvy formuvannia kulturolohichnoi kompetentsii maibutnoho vchytelia inozemnoi movy [Principles of cultural competence formation of the future foreign language teacher]. Retrieved from: URL:http://xnelaajfpcds8ay4h.com.ua/files/image/konf%2011/doklad_11_3_2_29.pdf. [in Ukrainian].

4. Dutka, H. Ya. (2006). Pryntsyv fundamentalizatsii u profesiinii osviti [The principle of fundamentalization in professional education]. *Pedahohika i psykholohiia profesiinoi osvity – Pedagogy and psychology of professional education*, № 6. S. 45–50. [in Ukrainian]

5. Kremen, V. H. (Ed.). (2008). *Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]*. Kyiv. 1040 s. [in Ukrainian]

6. Padalka, O. S., Shpak, O. T., Prystupa, V. V. (2011). *Dydyaktyko-matematychni osnovy formuvannia ekonomichnoi kompetentnosti [Didactic-mathematical foundations of the formation of economic competence]*. Kyiv : Vyd-vo NPU im. M. P. Drahomanova, 239 s. [in Ukrainian]

7. Samborska, N. M. (2015). *Sotsialno-komunikatyvna kompetentnist maibutnikh medychnykh pratsivnykiv u*

konteksti systemnoho ta kompetentnisnoho pidkhodiv [Social and communicative competence of future medical workers in the context of system and competence approaches]. *Institut innovatsiynikh tekhnolohii i zmistu osvity MON Ukrainy Problems of education: Scientific method – Institute of Innovative Technologies and Content of Education of the Ministry of Education and Culture of Ukraine*, № 85. S. 97–101. [in Ukrainian]

8. Tkachenko, O. (2012). Pryntsyvy formuvannia etnopedahohichnoi kompetentnosti vchytelia [Principles of formation of ethnopedagogical competence of the teacher]. *Scientific notes of Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko*. Ser. : Pedagogical sciences – *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka*. Ser. : *Pedahohichni nauky*, 106. S. 154–162. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ШЕВЕЛЬ Борис Олександрович – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри технологічної і професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
Наукові інтереси: економічна підготовка здобувачів освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

SHEVEL Borys Oleksandrovych – candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Technological and Vocational Education Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University
Scientific interests: economic training of education seekers.

Стаття надійшла до редакції 12.09.2023 р.

УДК 378.147.88

DOI: 10.36550/2415-7988-2023-1-211-212-218

ФИЛИПСЬКА Віта Іванівна –

кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри іноземних мов
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0497-7196>
e-mail: sch34_fylypska@ukr.net

ОГЛЯД СУЧАСНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МЕТОДИК ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ЗА ЄВРОПЕЙСЬКИМИ СТАНДАРТАМИ

У статті розкрито проблему імплементації сучасних педагогічних технологій та методик викладання іноземних мов, зокрема англійської, у вищих навчальних закладах освіти України за європейськими стандартами. Подано визначення понять: «лінгвістична компетенція», «комунікативна компетенція», «мовні навички». Проаналізовано методичні рекомендації МОН України щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України, а саме: інноваційні технології навчання; Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти, а саме: різновиди мовної компетенції. У роботі детально охарактеризовано найпоширеніші в Європі, зокрема в Польщі, підходи, методи та форми викладання дисципліни «Іноземна мова». Виокремлено інноваційні методи викладання іноземної мови, які використовуються зараз викладачами в Україні. У роботі акцентовано увагу на оптимізації процесу викладання іноземної мови і з'ясовано, що на даному етапі розвитку науки основними методами навчання іноземних мов в Україні є комунікативний та конструктивістський методи, а інноваційні технології у вивченні іноземних мов базуються, в основному, на комунікативному підході, інтерактивній та кооперативній моделі навчання. У ході дослідження встановлено, що в освітній практиці вищих навчальних закладів України домінують певні тенденції щодо застосування технологій навчання, які можна класифікувати наступним чином: структурно-логічні технології; інтеграційні технології; професійно-ділові ігрові технології; тренінгові засоби; інформаційно-комп'ютерні технології; діалогово-інформаційні технології. У роботі виокремлено основні новачки в підходах до викладання англійської мови в Україні, що базуються на європейському досвіді та визначено низку проблем, які виникають у професійній діяльності викладачів іноземної мови під час втілення європейських тенденцій

викладання. Визначено перспективи подальших досліджень, які мають бути спрямовані на науково обґрунтований український і зарубіжний досвід щодо добору ефективних технологій, прийомів, методів, форм, які викладач зможе використовувати в практичній діяльності в Україні.

Ключові слова: педагогічні технології, інноваційні підходи до викладання, методи викладання, іноземні мови, європейські стандарти.

FYLYPSKA Vita Ivanivna –
Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer
of the Department of Foreign Languages
of Kharkiv National University of Internal Affairs
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0497-7196>
e-mail: sch34_fylypska@ukr.net

OVERVIEW OF MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AND METHODS OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS ACCORDING TO EUROPEAN STANDARDS

The article reveals the problem of implementing modern pedagogical technologies and methods of teaching foreign languages, in particular English, in higher educational institutions of Ukraine according to European standards. The definitions of concepts: "linguistic competence," "communicative competence," "language skills" are stated. The methodological recommendations of the Ministry of Education and Culture of Ukraine regarding the provision of quality study, teaching and use of the English language in higher education institutions of Ukraine were analyzed, namely: innovative learning technologies; European Recommendations on language education, namely: types of language competence. The work describes in detail the approaches, methods and forms of teaching the discipline "Foreign Language" most common in Europe, in particular in Poland. Innovative methods of foreign language teaching, which are currently used by teachers in Ukraine, are singled out. The work focuses on the optimization of the process of teaching a foreign language and it is clarified that at this stage of the development of science, the main methods of teaching foreign languages in Ukraine are communicative and constructivist methods, and innovative technologies in the study of foreign languages are based mainly on the communicative approach, interactive and cooperative learning model. The study found that the educational practice of higher educational institutions of Ukraine is dominated by certain trends in the use of learning technologies, which can be classified as follows: structural and logical technologies; integration technologies; professional and business gaming technologies; training tools; information and computer technologies; dialogue and information technologies. The work highlights the main innovations in approaches to teaching English in Ukraine based on European experience and identifies a number of problems that arise in the professional activity of foreign language teachers during the implementation of European teaching trends. Prospects for further research have been determined, which should be aimed at scientifically based Ukrainian and foreign experience in the selection of effective technologies, techniques, methods, and forms that the teacher can use in practical activities in Ukraine.

Keywords: pedagogical technologies, innovative approaches to teaching, teaching methods, foreign languages, European standards.

Постановка і обґрунтування актуальності проблеми. Сьогодні відбувається реформування навчального процесу в вузах України відповідно із загальноєвропейськими вимогами до якості освіти: інформатизація освітнього простору, інтеграційні процеси в сучасній вітчизняній освіті, налагодження українськими ВНЗ співпраці з європейськими навчальними закладами в сфері навчальної та наукової діяльності, студентські міжнародні обміни, можливість здобуття другої вищої освіти та навчання за магістерськими програмами за кордоном. В умовах реформування вищої школи мають змінюватися також і освітні технології викладання іноземних мов. Сама мовна освіта теж поступово модернізується через впровадження модульно-рейтингової системи навчання іноземних мов, міждисциплінарна інтеграція, демократизація та економізація освіти викликає до життя інноваційні складові викладання іноземних мов. Все це ставить до викладання та викладача іноземної мови в вузах нові вимоги [1, с. 243].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Українські вчені Альошина О., Безкоровайна О.,

Комар О., Круглій О., Кудря М., Мороз Л., Полікарпова Ю. досліджують питання використання інноваційних технологій, форм та методів викладання іноземної мови, спираючись на офіційні Європейські та українські документи. Так, формування іншомовної освіти здійснюється під впливом євроінтеграційних процесів й основних досягнень європейських країн із урахуванням таких документів Ради Європи, як «Білінгвальна освіта: основні стратегічні завдання», «Європейський мовний портфель» та «Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання», «Приведення екзаменів із мови у відповідність до Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти» та вимоги до Євроіспитів [4]. Відповідно до «Концептуальних засад державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти», які розроблено у партнерстві з Британською Радою, а також основних принципів законопроекту «Про застосування англійської мови в Україні», рекомендацій Ради Європи з мовної освіти, Європейської довідкової рамки ключових компетентностей для навчання впродовж життя

Міністерство освіти і науки України розробило Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України [6]. У контексті дослідження проблеми українські науковці вивчили досвід роботи викладачів в інших країнах, визначили інноваційні методи навчання в Україні на сучасному етапі та проблеми, пов'язані з їх упровадженням в практику роботи навчальних закладів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Факт входження України у 1996 році до Ради Європи визначає необхідність погодження освітніх стандартів України з загальноєвропейськими освітніми стандартами. Рада Європи висунула та активно підтримує концепцію європейської освіти, що заснована на ідеї «спільного європейського дому». Її ідеологи виходять із того, що Європа – це спільнота, що має спільні духовні витoki і цінності. І відповідно, європейський світогляд має ґрунтуватися на знаннях європейської спадщини, спільного історичного шляху протягом двох тисячоліть. Провідним інструментом об'єднання націй визнано мову. Стосовно загальних підходів до проблеми мови в Європі, стратегічним спрямуванням мовної політики на континенті є мультилінгвальність з перспективою оволодіння кожним європейцем трьома і більше мовами. У цих умовах викладач іноземної мови стає одним із найбільш необхідних, а дисципліна «Іноземна мова професійного спілкування» – у всіх типах навчальних закладів – однією із пріоритетних [2].

Один із принципів Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти говорить про те, що «лише шляхом кращого оволодіння сучасними європейськими мовами можна полегшити спілкування та взаємодію між європейцями з різними рідними мовами заради підтримки європейської мобільності, взаєморозуміння та співпраці, та подолати упередження та дискримінацію». Відповідно до цих Рекомендацій щодо рівня володіння іноземною мовою студент вищих навчальних закладів повинен «володіти уміннями вільно висловлюватися без суттєвої витрати часу на пошук адекватних мовних засобів у процесі досягнення ними соціальних, академічних і професійних цілей». В Рекомендаціях наголошується, що мовні навички – це лише база, інструментарій для досягнення позитивного результату на рівні комунікативних дій, і, наприклад, граматики чи лексики не повинні бути ізольованими від комунікативних цілей об'єктом викладання [4].

Європейський стиль мовної освіти передбачає два різновиди мовної компетенції у сфері вивчення іноземної мови: лінгвістичну та комунікативну.

Лінгвістична компетенція – це здатність побудувати граматично правильні форми і синтаксичні структури, а також розуміти змістові відрізки мови та використовувати їх в тому

значенні, в якому вони використовуються носіями мови. Лінгвістична компетенція є основним компонентом комунікативної компетенції. Без знання слів і правил формування граматичних форм та побудови осмислених фраз неможлива комунікація.

Знання, що входять до складу лінгвістичної компетенції, виступають основою для функціонування відповідних навичок. Під лінгвістичними знаннями ми розуміємо знання:

1) фахової терміносистеми та характеру її зв'язків;

2) соціокультурної наповненості лексичного матеріалу, що вивчається;

3) відношення еквівалентності / безеквівалентності між лексичними одиницями іноземної та рідної мов.

На основі цих знань формуються лінгвістичні навички, до яких ми відносимо навички:

1) автоматизовано викликати з довготривалої пам'яті еталон слова, словосполучення або готової фрази для вирішення комунікативного завдання;

2) розпізнати національно-культурну семантику термінологічної лексики;

3) встановлювати відношення еквівалентності / безеквівалентності між лексичними одиницями іноземної та рідної мов.

Вміння вільно, невимушено користуватися мовою у спілкуванні, тобто, передавати й обмінюватися думками в різноманітних ситуаціях у процесі взаємодії з іншими учасниками, правильно використовувати систему мовленнєвих норм та вибирати комунікативну поведінку, адекватну автентичній ситуації спілкування, – це і є поняття терміну «комунікативна компетентність особистості». Комунікативна змістова лінія спирається на мовленнєву діяльність, вироблення умінь аудіювання, читання, говоріння, письма [2].

У викладанні дисципліни «Іноземна мова» в Європі сьогодні найбільш поширене комунікативно орієнтоване навчання на засадах педоцентризму. Активно розвивається дистанційне навчання і застосування інформаційно-комунікативних технологій. Водночас відзначають необхідність розробки нових дидактичних і технологічних навчальних мовних ресурсів у Європі. У більшості країн Євросоюзу, зокрема у Польщі, підтримують викладання інших дисциплін навчального плану іноземною мовою. Єврокомісія докладає зусиль зі сприяння розвитку мережі «Євроклік», до якої входять викладачі та інші зацікавлені особи в зростанні числа предметів, які вивчають іноземними мовами. Згадана мережа оприлюднює регулярні бюлетені, а її Інтернет-сайт пропонує банк матеріалів і можливостей для спілкування викладачів. Єврокомісія також підтримує веб-сайти, призначені для

розповсюдження і обміну інформацією у цій сфері [4].

Отже в освіті продовжує розвиватися і надалі культурологічний або інтеркультурний підхід у навчанні в рамках концепції «діалогу культур», з метою формування полімовної грамотності студентів. Отже, у сучасному закладі вищої освіти не має бути місця для таких процесів, як зазубрювання, бездумне завчання текстів на іноземній мові, що не мають практичної цінності для майбутньої життєдіяльності студентів. Студенти мають бути підготовлені на основі якісного сучасного аутентичного навчального матеріалу до свідомого використання іноземної мови в подальшому житті та роботі. Адже володіння іноземними мовами є зараз і продовжуватиме залишатися надалі однією з провідних вимог роботодавців [5].

Формування лінгвістичної компетентності у процесі навчання іноземної

мови є ефективним за умови врахування індивідуального підходу до навчання здобувачів вищої освіти. Індивідуальний підхід до навчання студентів передбачає реалізацію пізнавальної діяльності студентів з урахуванням їхніх здібностей, можливостей та інтересів, способів реалізації їхнього творчого потенціалу. Методи та підходи до навчання іноземної мови не є універсальними для всіх студентів. Дослідження психологічних особливостей є важливими для успішного навчання (включаючи різні види пам'яті, мотивації, вольові якості, особливості нервової системи тощо), спектр когнітивних та інших стилів дозволяє зробити висновок, що саме провідні канали сприйняття інформації відповідають за успішність процесів сприйняття, обробки, запам'ятовування та використання мовної інформації. Актуально та необхідно в багатомовному середовищі: уміти нестандартно аналізувати та вирішувати ситуації у професійній сфері, працювати з фаховою іноземною літературою, орієнтуватися та інтегрувати в іншомовне середовище, знаючи його особливості [3, с. 85-7].

Відповідно до Методичних рекомендацій щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України викладачам слід активно впроваджувати інноваційні форми викладання з урахуванням найкращих вітчизняних та міжнародних практик, а саме:

- когнітивно орієнтовані технології – діалогічні методи навчання, семінари-дискусії, проблемне навчання, когнітивні карти, інструментально-логічні тренінги, мозкові штурми;

- діяльнісно орієнтовані технології – метод проєктів, контекстне навчання, організаційно-діяльнісні ігри, комплексні завдання, імітаційно-ігрове моделювання;

- особистісно орієнтовані технології – інтерактивні та імітаційні ігри, тренінги з розвитку тощо.

Загалом, в освітній практиці українських вишів домінують певні тенденції, які можна класифікувати наступним чином:

1. структурно-логічні технології: поетапна організація навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і вирішення дидактичних завдань;

2. інтеграційні технології: дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь;

3. професійно-ділові ігрові технології: дидактичні системи використання різноманітних ігор, під час проведення яких формуються вміння вирішувати завдання на основі компромісного вибору;

4. тренінгові засоби: система діяльності для відпрацювання певних алгоритмів вирішення типових практичних завдань за допомогою комп'ютера;

5. інформаційно-комп'ютерні технології, що реалізуються через різноманітні навчальні програми (тренінгові, контролюючі, інформаційні);

6. діалогово-інформаційні технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах [4].

У практиці викладання іноземної мови сучасними технологіями в освіті вважають професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проєктна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології у навчанні іноземних мов, створення презентацій в програмі PowerPoint, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта), новітні тестові технології (створення банку діагностичних матеріалів з курсу навчального предмета «Іноземна мова» для проведення комп'ютерного тестування знань студентів) [5]. Отже, до інноваційних навчальних методів відносять: навчання з комп'ютерною підтримкою (CALL), метод сценарію (storyline method), метод симуляції, метод каруселі, метод навчання по станціям, метод групових пазлів, метод рольової гри, метод «кейс-стаді» ('case method' – робота над проблемними ситуаціями, студенти розглядають проблему, аналізують ситуацію, представляють свої ідеї та варіанти розв'язання проблеми в ході дискусії) [5].

Проте, сьогодні не існує єдиної класифікації підходів до навчання мови. Натомість є багато різних підходів до викладання іноземної мови з точки зору різних наук. М. Ляховицький виділяє чотири підходи до навчання англійської мови з точки зору психології: поведінковий;

індуктивно-свідомий; пізнавальний; інтегрований. Зараз у навчальних закладах використовують модель розвитку освіти Л. Виготського. Концепція такого навчання містить нові підходи: диференційований; компетентнісний; дослідницький; гуманістичний; проблемний; розвивальний; діяльнісний; комунікативний та інші [3, с. 83-84].

Зарубіжні колеги, зокрема і польські фахівці, також роблять кроки в оптимізації навчального процесу у вивченні іноземних мов. Так, у практиці навчання студентів іноземним мовам у вищих навчальних закладах Польщі застосовуються традиційні, інноваційні та інформаційно-комунікаційні технології, системоутворювальною основою яких є розвиток активної співпраці студентів і викладачів.

У процесі навчання студентів іноземним мовам польські викладачі використовують комбінацію методів залежно від рівня навченості студентів, теми, що вивчається, етапу вивчення навчального матеріалу, типу заняття, специфіки іноземної мови (загального чи професійного спрямування). Зважаючи на це, згрупували методи навчання іноземних мов. До першої групи віднесли традиційні методи навчання, а саме: комунікативний, граматико-перекладний, аудіолінгвальний, безпосередній, груповий, конструктивістський та метод проекту.

До другої – інноваційні методи. Метод запитань і відповідей «Академії наук» передбачає спеціально розроблену систему повторень і запитань, що сприяє запам'ятовуванню матеріалу; швидкому темпу ведення заняття, оскільки немає потреби перекладати навчальний матеріал, виробляє вміння мислити іноземною мовою. Крім того, особливістю навчання іноземних мов у університетах Польщі є заміна викладача кожного семестру протягом усього періоду навчання. Вважають, що зміна лекторів привчає розуміти різні акценти та інтонації [3].

Метод «відкриття» полягає в поступовому навчанні: спочатку – сприймати інформацію на слух, потім – розвивати навички спілкування, після цього – оволодівати графічними навичками та основами граматики. Основна особливість цього методу – регулярні перегляди художніх фільмів (наприклад, раз на два тижні), а також створення ситуації перебування студента за кордоном завдяки елементам інтерактивності.

Дуальний метод полягає в почерговому викладанні курсу іноземної мови польським викладачем і носієм мови. На заняттях з польським лектором студенти ознайомлюються з новим матеріалом, тренуються в правописі, тлумаченні текстів. Розглянутий матеріал, закріплюється потім під час спілкування з носієм мови.

Дистанційні методи – сучасні методи навчання іноземних мов студентів заочної чи дистанційної форми навчання, що ґрунтуються

на сучасних ІКТ. Вони доповнюються традиційними зустрічами з викладачем, який виконує функцію викладача-консультанта. Таке поєднання є ефективним, тому що знання і вміння, здобуті під час підготовки студентів онлайн, які також контролюються викладачем, вдосконалюються під час традиційних зустрічей.

Польські науковці-практики розробили також низку авторських методів, спрямованих на оптимізацію навчального процесу та отримання кращих результатів у ході опанування іноземних мов. Такі методи складають третю групу.

Так, метод В. Бронярка передбачає читання тексту вголос та його аналіз у формі перекладу (дослівного і літературного), спочатку – з іноземної мови на польську, а потім – з польської на іноземну. Після цього студенти вивчають нові лексичні одиниці та закріплюють граматичні правила. Цей метод потребує творчого мислення та активності студентів. Суть його полягає в сумлінному повторенні транслюваних викладачем зразків в контексті володіння іноземною мовою.

Метод Л. Шкутника ґрунтується на діалогічному мовленні, що забезпечує механічне засвоєння певних структур. Цей польський науковець створив невеликі посібники зі схемами коротких діалогів, де подано запас слів, необхідний для обміну думками (наприклад, Express it in English, English Dialogues).

Метод З. Бжешкевіча передбачає використання на заняттях текстів популярних пісень улюблених артистів, а також прислів'їв, приказок, афоризмів. Для популяризації свого методу дослідник створив підручник «Lyrics» на основі текстів пісень, а польський науковець С. Гачинський видав посібник для навчання англійської мови «Attractive Exercises», що містить прислів'я, приказки, афоризми та анекдоти.

Розвиток інформаційних технологій та новітніх методів комунікації безпосередньо вплинули на досвід вивчення іноземних мов та внесли певні зміни в організацію навчального процесу. Свідченням цього є впровадження польськими освітянами низки інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Використання ІКТ у процесі навчання студентів іноземних мов дає можливість оптимізувати зміст навчання, удосконалити форми та методи організації навчального процесу, забезпечити високий науковий і методичний рівень викладання, індивідуальний підхід у навчанні, підвищити ефективність та покращити якість освітніх послуг. Підтвердженням ефективного впровадження ІКТ у навчальний процес іншомовної підготовки студентів є створення лабораторій ІКТ; підготовка викладачів для озброєння їх практичними навичками роботи в новому інформаційному середовищі; створення мультимедійних навчальних комплектів, електронних посібників; організація творчих

груп викладачів для розроблення та впровадження новітніх засобів навчання іноземних мов на основі інформаційно-комунікаційних технологій; розміщення навчальних матеріалів на WEB-сайтах університетів; Інтернет-комунікація викладачів із зарубіжними колегами з проблем оптимізації навчального процесу засобами ІКТ [7].

Незважаючи на те, що втілення європейських підходів у практику викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах вже розпочато, однак існує низка проблем, які виникають у професійній діяльності викладачів іноземної мови, а саме: низький рівень володіння англійською мовою випускників шкіл; недостатня внутрішня мотивація до вивчення іноземних мов, зневіра у власних силах (так званий страх помилок), пропуски занять, низько розвинене вміння організувати власну роботу й засвоювати англійську мову системно в більшості студентів; неготовність взяти на себе відповідальність за процес та результати навчання; складність в адаптуванні до нової методики вивчення англійської мови, недостатня кількість аудиторних годин тощо [8].

Подолання цих проблем значною мірою залежить від викладача. Ураховуючи вимоги часу й максимальний орієнтир на результат, прописаний у стандартах з усіх спеціальностей, забезпечити якісний процес викладання англійської мови у вищій школі здатен фахівець, який має достатній рівень володіння англійською мовою для викладання у ВНЗ (рівні C1-C2), володіє сучасними європейськими методиками навчання іноземних мов, а також технологіями продуктивної взаємодії зі студентом, уміє створити сприятливий психологічний клімат у навчанні для забезпечення впевненості студента у власних силах.

Незначна частина викладачів може стверджувати, що володіє всіма вищезазначеними компетентностями, маючи лише базову освіту викладача англійської мови, оскільки мовні, мовленнєві й методичні компетенції змінюються й потребують постійного розвитку й удосконалення. Тому нині Міністерство освіти та науки України значну увагу приділяє підвищенню кваліфікації викладачів і їх мотивуванню до вивчення міжнародного досвіду, участі в міжнародних програмах і проєктах, навчання на тренінгах із провідними методистами країн Євросоюзу та США, отримання міжнародних сертифікатів, що підтверджують рівень володіння англійською мовою (CAE, CPE, IELTS, TOEFL та ін.), та володіння європейськими методиками викладання мов (TKT, CELTA, DELTA та ін.). Із цією метою створено умови для активної співпраці з міжнародними організаціями (Британською Радою, Корпусом Миру США в Україні, освітніми асоціаціями викладачів англійської мови зі США (TESOL) та Великої

Британії (IATEFL) тощо. Крім того, викладачі мають можливість підвищувати професійний рівень, знайомлячись із новітніми методичними розробками на міжнародних освітніх порталах, беручи участь в онлайн-конференціях та вебінарах із методики навчання іноземних мов, спілкуючись із колегами-однодумцями [8].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Погоджуємося і приєднуємося до висновку вченої Полікарпової Ю. О. про те, що основними новаціями в підходах до викладання англійської мови в Україні, що базуються на європейському досвіді, є відхід від пострадянської методики; дотримання змісту Загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти, уніфікація рівнів навчання в Україні та світі, відповідність сучасним європейським стандартам мовної освіти відповідно до дескрипторів, за якими визначають рівні володіння англійською мовою (від A1 до C2); компетентсний підхід у навчанні іноземних мов, розвиток компетенцій у всіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності (читанні, аудіюванні, письмі й говорінні); мінімізація використання рідної мови у процесі комунікації, інтерактивність навчання, динамічність та різноманітність завдань на занятті; максимальне залучення кожного студента у процес опанування мови; вивчення мови за допомогою навчально-методичних комплексів, розроблених групами фахівців-методистів із Великої Британії та США на основі новітніх досліджень; орієнтація на міжнародні екзамени з англійської мови (FCE, CAE, IELTS, TOEFL тощо); чітко визначені критерії, за якими здійснюється оцінювання рівня володіння мовою; діяльнісно-орієнтований підхід, що зумовлює навчання матеріалу, максимально наближеного до реальних життєвих ситуацій та потреб користувачів; завдання з розвитку критичного мислення; зміна ролі викладача та впровадження педагогіки партнерства; активне використання мультимедійних засобів, аудіо- та відеоматеріалів, мережі Інтернет для створення мовленнєвого середовища для студентів, застосування сучасних пристроїв для пошуку та оброблення інформації; організація проєктної роботи студентів, застосування нестандартних і творчих завдань; залучення студентів до культурно-освітніх заходів, що проводяться іноземними мовами в позааудиторний час; участь майбутніх фахівців у програмах обмінів; сприяння навчанню й саморозвитку протягом усього життя [8].

Отже, на даному етапі розвитку науки основними методами навчання іноземних мов в Україні є комунікативний та конструктивістський методи. Інноваційні техніки у вивченні іноземних мов базуються, в основному, на комунікативному підході, інтерактивній та кооперативній моделі навчання.

Проведене дослідження не висчерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективними напрямками наукового пошуку можуть бути такі: вивчення досвіду використання сучасних технологій, методів, форм викладання іноземної мови у вищих навчальних закладах у країнах Євросоюзу, порівняльний аналіз методів навчання у провідних країнах світу та в Україні тощо.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Альошина О. М. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов у ВНЗ. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. Харків, 2012. С. 242–247.
2. Безкоровайна О. В., Мороз Л. В. Актуальні аспекти комунікативної компетенції студентів ВНЗ. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Острого, 2012. № 25. С. 142–145.
3. Комар О. Класифікація сучасних підходів до навчання англійської мови. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2022. № 1 (25). С. 82–88.
4. Круглій О. Іншомовна освіта у ВНЗ України та Польщі: досвід і перспективи. *Науковий часопис Інституту Польщі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. URL: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/2018/>.
5. Кудря М. Сучасні методики викладання іноземних мов у вищій школі України. *All Ukrainian scientific-practical magazine «Principal of School Liceum Gymnasium»*. 2021. №1 (86). С. 222–230. URL: <https://director-ua.info/index.php/dslg/article/view/163>.
6. Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України. (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 25.07.2023 за № 898). URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/metodichni-rekomendaciyi-shodo-zabezpechennya-yakisnogo-vivchennya-vikladannya-ta-vikoristannya-anglijskoyi-movi-u-zakladah-vishoyi-osviti-ukrayini>
7. Печко Н. Інноваційні підходи у викладанні іноземних мов: порівняльний аналіз досвіду України та Польщі. *Науковий часопис Інституту Польщі Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2018.
8. Полікарпова Ю. О. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні. *Народна освіта*. 2017. № 2 (32). URL: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua>.

REFERENCES

1. Alioshyna, O. M. (2012). Suchasni metody ta tekhnolohii vykladannia inozemnykh mov u VNZ. [Modern methods and technologies of teaching foreign languages in universities]. Kharkiv. S. 242–247. [in Ukrainian]
2. Bezkorovaina, O. V., Moroz L.V. (2012). Aktualni aspekty komunikativnoi kompetentsii studentiv VNZ. [Actual

aspects of communicative competence of university students]. Ostroh. № 25. S. 142–145. [in Ukrainian]

3. Komar, O. (2022). Klyasyfikatsiia suchasnykh pidkhdov do navchannia anhliiskoi movy. [Classification of modern approaches to teaching English]. Uman. № 1 (25). S. 82–88. [in Ukrainian]

4. Kruhlii, O. (2016). Inshomovna osvita u VNZ Ukrainy ta Polshchi: dosvid i perspektyvy. [Foreign language education in universities of Ukraine and Poland: experience and prospects]. URL: <https://ukrpolnauka.wordpress.com/2018/>. [in Ukrainian]

5. Kudria, M. (2021). Suchasni metodyky vykladannia inozemnykh mov u vyshchii shkoli Ukrainy. [Modern methods of teaching foreign languages in higher education of Ukraine]. №1 (86). S. 222–230. URL: <https://director-ua.info/index.php/dslg/article/view/163>. [in Ukrainian]

6. Metodichni rekomendatsii shchodo zabezpechennia yakisnoho vyvchennia, vykladannia ta vykorystannia anhliiskoi movy u zakladakh vyshchoi osvity Ukrainy. (2023). [Methodological recommendations for ensuring quality study, teaching and use of the English language in higher education institutions of Ukraine]. Kyiv. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/metodichni-rekomendaciyi-shodo-zabezpechennya-yakisnogo-vivchennya-vikladannya-ta-vikoristannya-anglijskoyi-movi-u-zakladah-vishoyi-osviti-ukrayini> [in Ukrainian]

7. Pechko, N. (2018). Innovatsiini pidkhdody u vykladanni inozemnykh mov: porivnialnyi analiz dosvidu Ukrainy ta Polshchi. [Innovative approaches in teaching foreign languages: a comparative analysis of the experience of Ukraine and Poland]. [in Ukrainian]

8. Polikarpova, Yu.O. (2017). Suchasni tendentsii u vykladanni anhliiskoi movy v Ukraini. [Modern trends in teaching English in Ukraine]. Kyiv. № 2 (32). URL: <https://www.narodnaosvita.kiev.ua>. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ФИЛИПСЬКА Віта Іванівна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов Харківського національного університету внутрішніх справ.

Наукові інтереси: удосконалення навчально-виховного процесу у вищій школі, методика викладання іноземної мови, історія вітчизняної та зарубіжної педагогіки.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

FYLIPSKA Vita Ivanivna – Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Foreign Languages of Kharkiv National University of Internal Affairs.

Scientific interests: improvement of educational process in higher education, methodology of teaching a foreign language, history of domestic and foreign pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2023 р.